Вільховой В.А.
студент,
Науковий керівник: **Лехніцька С.І.**
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний медичний університет імені О.О. Богомольця

ВИКОРИСТАННЯ КЛІНІЧНИХ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТІВ ГРЕЦЬКО-ЛАТИНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ У НЕЙРОХІРУРГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Забезпечення термінологією лікарів-нейрохірургів для розвитку їхньої професійної діяльності і компетентності здійснюється за рахунок терміноелементів грецько-латинського походження. Термінологічні одиниці розподіляють на три групи: ***анатомічні терміни***, які представлені найменуваннями латинського походження, а саме поняття структур нервової системи, як системи цілісного людського організму, наприклад: **medulla, ae f –** мозок (кістковий, спинний), **nervus, i m** – нерв, **cerĕbrum, i n** – головний мозок, **mater, tris f** – мозкова оболонка, **audītus, us m** – слух, **gustus, us m** – смак, **olfactus, us m** – нюх, **sensus, us m** – відчуття, **visus, us m** – зір, **reflexus, us m** – рефлекс, **spina, ae f** – ость, хребет, **tunica, ae f** – оболонка, сорочка, **collicŭlus, i m** – горбик, **canālis, is m** – канал тощо [5, с. 123]; ***клінічні терміни***, які сформовані переважно грецьким субстратом в латинській термінології, що демонструють основний лексичний мінімум лікаря в нейронауці, наприклад: **leptomeningītis, itĭdis f** – запалення м'якої та павутинної оболонки головного мозку, **megalencephălia, ae f** – гіпертрофія великої ділянки головного мозку, **encephalitis, tidis f** – енцефаліт, запалення головного мозку, **meningitis, tidis f** – менінгіт, запалення мозкових оболонок, **neuritis, tidis f** – неврит, запалення нерва, **myelalgia, ae f** – мієлалгія, невралгія спинного мозку, **poliomyelitis, itidis f** – запалення сірої речовини спинного мозку, **myelitis, tidis f** – мієліт, запалення спинного мозку, **myelopathia, ae f** – мієлопатія, захворювання спинного мозку, **prosopiplegia, ae f** – параліч лицевого нерва, **encephalolithus, i m** – камінь у головному мозку, **encephalocele, es f** – мозкова грижа,

pachymeningitis, tidis f – пахіменінгіт, запалення твердої мозкової оболонки і т. ін. [4, с. 12–16]; ***фармацевтичні терміни*** є складовими елементами загальнопрофільного спрямування, які перетинаються із вузькими спеціалізаціями в даному випадку із спеціалізацією, яка займається діагностикою, лікуванням й реабілітацією пацієнтів із захворюваннями та ушкодженнями нервової системи різного генезу. Ці терміни утворюються шляхом комбінації латинських і грецьких термінів, терміноелементів в основі яких є частотний(-і) відрізок(-ки), наприклад: **Antasthmanum**, **Asthmatolum** (препарати проти астматичної дії (частотні відрізки: **-asthm(at)-**)); **Sedalginum**, **Stressplantum**, **Tranquisanum**, **Relaxil** (транквілізатори, заспокійливі засоби, які гальмують процеси у корі головного мозку (частотні відрізки: **-sed-**, **-stress-**, **-tranqu-**, **-rela(x)-**); **Nitrazepanum**, **Estazolam** (седативні засоби, похідні бензодеазепіна (частотні відрізки: **–(a)zep(am)**, **-azolam-**); **Noozam**, **Encephabol**, **Cebrilysin**, **Cerebrocurin** (ноотропи, стимулюють нервові імпульси кори головного мозку (частотні відрізки: **-noo-**, **-encef (enceph)-**, **-cerebr (cebr)-**) тощо [2, с. 45].

Основна відмінність між анатомічною і клінічною термінологією полягає в тому, що в клінічній термінології переважають терміни і терміноелементи грецького походження [6, с. 289–291]. Наприклад, **“cerebrum, i n”** – латинський іменник, що в перекладі означає **“головний мозок”**, а відповідний йому грецький іменник – encephalon (грецька основа **encephal-**). Для демонстрації утворення клінічного терміну достатньо до даної грецької основи додати суфікси, наприклад: **–ītis, itĭdis f** (вказує на запальний процес) або **–ōma, ătis n** (вказує на наявність пухлини чи збільшення об’єму), тоді відповідно можна спостерігати утворення клінічних похідних термінів: **encephalitis, tidis f** (енцефаліт, запалення головного мозку) і **encephalōma, ătis n** (пухлина головного мозку). Аналогічно можна утворити дані конструкції з іншими термінами, наприклад: **“columna vertebrālis”** – латинський іменник, що в перекладі означає **“хребетний стовп”**, а грецький відповідник **– “rhachis”**, від основи якого утворюється похідний термін “**rachītis, itidis f**” – **рахіт** (грецька основа **rhachi-** + суфікс (**–ītis, itĭdis f**) = запалення кісток, яке викликане дефіцитом кальциферолу або вітаміну D); **“medulla, ae f”** – латинський іменник, що в перекладі означає **“спинний мозок”**, а

грецький відповідник – **“myelos”**, від основи якого утворюється похідний термін **“myelitis, tidis f”** (грецька основа **myel-** + суфікс (**-ītis, itĭdis f**) = запалення спинного мозку); **“mater, tris f”** – латинський іменник, що в перекладі означає **“мозкова оболонка”**, а грецький відповідник – **“menix”**, від основи якого утворюється похідний термін **“meningitis, tidis f”** (грецька основа **mening-** + суфікс (**-ītis, itĭdis f**) = запалення мозкових оболонок і т. д. Також можна відзначити те, що існують терміни, у яких можуть поєднуватись терміноелементи латинського походження [1, с. 263].

Клінічна термінологія в нейрохірургічній практиці являє собою назви патологій нервової системи, станів, ознак і симптомів захворювання, методів діагностики, лікування та оперативних втручань, назви медичної техніки і приладдя. Творення клінічних термінів відбувається за рахунок словотворчих елементів (префіксів, суфіксів, коренів) переважно грецького походження. За загальноприйнятим положенням використання префіксів грецького походження обумовлює їх поєднання з грецькою основою в терміні, а латинські префікси відповідно з латинською основою, наприклад, **dysosmia, ae f** (**dys** – префікс грецького походження, який означає “розлад функції, порушення”; **osme** – грецький терміноелемент, який означає “нюх”); **dysgeusia, ae f** (**dys** – префікс грецького походження, який означає “розлад функції, порушення”; **geusia** – грецький терміноелемент, який означає “смак”), або **supersensus, us m** (**super** – префікс латинського походження, який означає “перебільшення норми, знаходження вище”; **sensus** – латинський терміноелемент, який означає “відчуття”); **transsectio, ōnis** (**trans** – префікс латинського походження, який означає “рух у просторі і часі, через”; **sectio** – латинський терміноелемент, який означає “розріз, розтин”), але можуть бути моменти, коли відбувається поєднання терміноелементів грецького з латинським походженням, наприклад, **dysfunctio** – порушення функції (**dys** – префікс грецького походження, який означає “розлад функції, порушення”; **functio** – латинський терміноелемент, який означає “функція”) [4, с. 149–154]. Також можна виокремити певні суфікси, які вказують на різні стани в організмі людини, наприклад, **–ītis, itĭdis f** (назви запальних процесів: **radiculitis, itĭdis f**; **rachītis, itĭdis f**; **neuritis, tidis f**); **-iăsis, is f** (захворювання,

пов'язані з інвазіями, утворенням каменів чи назви хвороб незапального характеру: **encephalīasis, is f**; **myelīasis, is f**); **-ōsis, is f** (перевищення норми: **liqōsis, is f**); **-ōma, ătis n** (наявність пухлин: **myelōma, ătis n**; **meningōma, ătis n**; **gliōma, ătis n**) тощо [2, с. 76–77].

Вивчення даної теми допоможе усвідомити те, що поєднання латинської та грецької мов у сфері медицини є безумовно головним складовим елементом фахової теоретичної і практичної підготовки майбутнього лікаря як загальної спеціалізації, так і вузької спеціалізації. Оволодіння базовими поняттями, знаннями і навичками є необхідними для створення своєрідного теоретичного фундаменту для забезпечення успішної практики у вузькій спеціалізації такій як нейрохірургія, яка вимагає від лікаря-нейрохірурга не лише практичних знань, а й теоретичних знань, суттєвий відсоток яких складають термінологічні одиниці. Якісне засвоєння термінологічної складової освітньої програми є визначальним чинником професійного розвитку майбутнього лікаря і, зокрема, лікаря-нейрохірурга.

Список використаних джерел:

1. Кісельова О.Г., Лехніцька С.І., Шпинта Г.М. Латинська мова та медична термінологія. Київ : В-во «Книга-плюс», 2016. 376 с.

2. Кісельова О.Г., Ніколаєнко О.І. Лексичний додаток з дисципліни «Латинська мова та медична термінологія». Київ : «Книга-плюс», 2022. 112 с.

3. Барбіл О.В., Шепа Н.С. Українсько-латинський словник клінічних термінів / за ред. Е.В. Швед. Ужгород, 2012. 36 с.

4. Цимбалюк В.І. Українсько-російсько-латинсько-англійський тлумачний словник з неврології та нейрохірургії. Тернопіль : В-во «Укрмедкнига», 2001. 269 с.

5. Міжнародна анатомічна номенклатура. Український стандарт. Київ : Здоров'я, 2001. 225 с.

6. Lekhnitska S.I., Chady Awada. Terminology of Greek and Latin origin – the core of medical vocabulary. *Interaction of society and science: problems and prospects*. London, 2021. P. 289–291.

7. Lekhnitska S., Nehoda T., Kosyachenko K., Sakhanda I., Kosyachenko N. Analysis of the study sample of patients and their use of antihypertensive drugs in monotherapy. *Journal of Global Pharma Technology*. 2020. Volume 12. Issue 06. P. 405–408.